

گفت‌وگو با د کتر معصومه ظهیری، درباره شخصیت حضرت ام‌البین علیها السلام به مناسبت روز تکریم مادران و همسران شهدا

اسوه مادران الگو

۲

حضور بنیاد پژوهش‌های اسلامی در نمایشگاه کتاب قطر

بنیاد پژوهش‌های اسلامی آستان قدس رضوی با همکاری معاونت بین‌الملل سازمان علمی فرهنگی این آستان مقدس در سی‌ویکمین دوره نمایشگاه بین‌المللی کتاب دوحه(قطر) حضور یافت.

سی‌ویکمین دوره نمایشگاه بین‌المللی کتاب دوحه(قطر) سه روز پیش با حضور خانه کتاب و ادبیات ایران، نخست‌وزیر، وزیر کشور و وزیر فرهنگ...

درباره زندگی و خدمات «اللّه‌وردی‌خان» سپهسالار ایران در دوره صفویه

خادم گرجستانی ثامن‌الحجج علیه‌السلام

دلجویی و حمایت از این دانشمند نامی برآمد و او را به شیراز دعوت کرد؛ مرکز ایالت فارس که شاه عباس اداره آن را به سپهسالار گرجی خود سپرده‌بود.
اللّه‌وردی‌خان در شیراز، مدرسه خان را ساخت و می‌گویند که دلیل این اقدام، فراهم آوردن فضایی برای تدریس و فعالیت‌های علمی ملاصدرا بود. افزون بر این‌ها، اللّه‌وردی‌خان نقش مهمی در ایجاد راه‌های مناسب در ایران داشت و با دستور او، ده‌ها پل مهم در گذرگاه‌های سخت‌گذر غرب کشور ساخته شد. وی در سفرهای شاه‌عباس به مشهد، او را همراهی می‌کرد؛ هم از باب اینکه سپهسالار سپاه او بود و هم از این نظر که ارادتی خاص به امام رضا(ع) داشت.

غلامان شاهی شد. او در جریان از میان برداشتن مرشدقلی‌خان استاجلو که قصد داشت شاه‌عباس را به فرمانبردار خود تبدیل کند، نقش عمده‌ای ایفا کرد و از همان‌جا بود که رشد او در دربار صفویه سرعت گرفت و پس از کسب موفقیت‌هایی در دفع ازبکان، پیروزی بر عثمانی‌ها و فرونشاندن طغیان‌های داخلی، به عنوان سپهسالار سپاه ایران برگزیده شد و در این مقام نیز، بحرین و سواحل جنوبی خلیج فارس را از دشمنان ایران پس گرفت و توانست بغداد را که در قلمرو عثمانی قرار داشت فتح کند. او از معدود افرادی بود که گرفتار غضب شاه عباس نشد و تا پایان عمر، مقام سپهسالاری خود را حفظ کرد و همیشه مورد اعتماد شاه صفوی بود.

وچوه فرهنگ‌دوستی و تلاش اللّهوردی‌خان برای اعتلای هنر اسلامی در دوران زندگی‌اش، بسیار بیشتر از فعالیت‌ها و فتوحات نظامی به چشم می‌آید. او از رجال و سیاستمداران دست به خیر ایران در عهد صفویه بود. سی و سه پل اصفهان، از یادگار ی‌هایی است که باهزینه وی ساخته شد.

حکایت درگذشت

اسکندربیک منشی، در کتاب «عالم‌آرای عباسی» روایتی عجیب و شگفت را از چگونگی درگذشت اللّه‌وردی‌خان نقل می‌کند که بازگو کردنش خالی از لطف نیست. او می‌نویسد: «از نوادر اتفاقات در آن چند روز [پایانی عمر اللّه‌وردی‌خان این است] که ملازمی که سرکار آن عمارت(ساختمان رواق در حرم مطهر) بود آمده، خان از تحقیق عمارت و زیب و زینت آن سؤال می‌نمود. آن تُرک ساده‌دل گفت: که گنبد عالی و ایوانی که جهت مدفن ترتیب یافته، در کمال زیبایی اتمام پذیرفته و منتظر ورود و مقدم عالی است! حضار مجلس او را به نادانی و بیهوده گفتن طعن کردند. خان فرمودند از عالم غیب بر زبان او جاری گشت، همانا هنگام ارتحال و حیات بر معرض زوال است.»
چند روز بعد از این اتفاق، درروز دوشنبه، ۱۴ ربیع‌الثانی سال ۱۰۲۲ (۱۳ خرداد ۹۹۲)، ناگهان حال اللّه‌وردی‌خان منقلب شد و ساعتی بعد، دار فانی را وداع گفت. پیکر وی را با احترام به مشهد آوردند و در محل رواقی که ساخته‌بود، دفن کردند.

خدمات ماندگار

وچوه فرهنگ‌دوستی و تلاش اللّه‌وردی‌خان برای اعتلای هنر اسلامی در دوران زندگی‌اش، بسیار بیشتر از فعالیت‌ها و فتوحات نظامی به چشم می‌آید. او از رجال و سیاستمداران دست به خیر ایران در عهد صفویه بود.

سی و سه پُل اصفهان، از یادگاری‌هایی است که باهزینه وی ساخته شد. اللّه‌وردی‌خان بعد از آغاز فعالیت‌های عمرانی گسترده در مشهد و تغییرات اساسی در معماری حرم مطهر که سبب گسترش بی‌سابقه اماکن متبرکه شد، به ایجاد رواقی بسیار باشکوه در ضلع شرقی روضه منوره دست زد که بعدها به نام وی، رواق و گنبد اللّه‌وردی‌خان نامیده شد و البته، محل دفن پیکر او نیز، هست. افزون بر این‌ها، اللّه‌وردی‌خان به مقوله دانش‌دوستی هم، توجه بسیاری داشت. او از حامیان ملاصدرا، فیلسوف و حکیم بزرگ و نامدار دوره صفویه بود و حتی، پس از آنکه بر اثر مخالفت برخی دشمنان عقیدتی و سیاسی‌اش، ناچار به تبعید رفت و درنهایت در روستای کُهِک قم توطّن اختیار نمود، درصدد

محمدحسین نیکبخت |
سرزمین گرجستان تا پیش از آنکه بر اساس عهدنامه ننگین گلستان، در دوره فتحعلی‌شاه قاجار، از ایران جدا شود، بخشی از سرزمین ما بود و از ایالت‌های بسیار مهم به شمار می‌آمد. در دوره صفویه و با دستور شاه عباس، تعداد زیادی از گرجستانی‌ها که توانمندی‌های صنعتی و هنری داشتند، به داخل فلات ایران کوچ داده شدند و در نقاطی مانند فریدن اصفهان سکنا گزیدند که امروزه، نوادگان آن‌ها، اهالی این مناطق هستند. هرچند مذهب گرجستانی‌های مهاجر در ابتدا مسیحیت بود، اما بسیاری از آن‌ها پس از ورود به ایران، به اسلام و مذهب تشیع گرویدند و در پاسداری از این دین الهی، فداکاری‌های بسیاری از خود نشان دادند. یکی از این گرجستانی‌ها یا گرجی‌هایی که نامش برای ما آشناست و یادگاری‌های زیادی از وی در سراسر ایران و از جمله مشهد مقدس و بارگاه منور رضوی باقی مانده، اللّه‌وردی خان است که رواق و گنبد وی در حرم مطهر، شهرت فراوانی دارد و تزئینات و کاشی‌کاری‌های داخل آن، یکی از زیباترین و برترین شاهکارهای هنر اسلامی در سراسر دنیاست. اللّه‌وردی‌خان که به پاس خدماتش در ایران، مقام خادمی حرم امام رضا(ع) را هم داشت و پس از درگذشت در ۱۳ خرداد سال ۹۹۲ خورشیدی، در حرم مطهر ثامن‌الحجج(ع) به خاک سپرده شد، از شخصیت‌های خوشنام دوره صفویه بود که به همراه پسرش، امامقلی‌خان، تلاش زیادی برای برقراری آسایش و امنیت در ایران کرد. در رواق امروز، قصد داریم شما را با این خادم گرجستانی امام‌رضا(ع) بیشتر آشنا کنیم.

ترقی اللّهوردی‌خان، از غلامی تا سپهسالاری

سال تولد اللّه‌وردی خان دقیقاً مشخص نیست؛ اما می‌دانیم در گرجستان به دنیا آمد و در میانه درگیری‌هایی که در قفقاز رخ داد، اسیر شد و مدتی بعد، او را در قالب یک غلام به جنوب قفقاز آوردند. اللّه‌وردی‌خان از وابستگان به خاندان «اوندیلادزه» در گرجستان بود که ریشه تاریخی آن‌ها به قرن‌ها پیش باز می‌گشت و عموماً از کارگران حکومتی بودند. او ابتدا به دربار شاه تهماسب یکم صفوی

راه یافت و چون مسلمان شد و از طرفی، کاردانی خود را نشان داد، به مقام «زرگرباشی» رسید و در دوره سلطان محمد خدابنده، توانست در دربار ترقی کند. اللّه‌وردی‌خان در دوره شاه عباس یکم، در زمره نزدیکان وی قرار گرفت و فرمانده

ویژه فرهنگ و معارف رضوی

| سال اول | ویژه نامه ۲۵۱ |

روایت قدردانی رئیس جمهور از یک گروه سرود روستایی

سرودی که بچه‌های مسجد را روانه مشهدالرضا علیه‌السلام کرد

۳

آستان حسین بن موسی علیه‌السلام فرصتی برای شکوفایی ظرفیت‌های دینی طبس

۴

با هدف جمع‌آوری ایده‌های خلاقانه

در ترویج عفاف و حجاب

رویداد هنری «مستوره» برگزار می‌شود

۲

اطلس‌های بی‌نظیر در کتابخانه آستان قدس رضوی

۴

گنجینه

مُهر ثبت ملی بر ۱۷ اثر موزه آستان قدس رضوی

۱۷ اثر از مجموعه آثاری که در موزه‌های آستان قدس رضوی نگهداری می‌شود، در فهرست آثار تاریخی- فرهنگی ملی به ثبت رسیده است.

به گزارش آستان نیوز، حجت‌الاسلام سیدجلال حسینی، رئیس سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، مجموعه آثار ثبت شده را جزو مفاخر هنری، علمی و فرهنگی موجود در موزه‌های رضوی برشمرد و توضیحاتی درباره آثار ثبت ملی این مجموعه ارائه کرد.

■ از اسطربلاب تا پرچم جنگی

«اسطربلاب مسطح» ساخته شده توسط عبدالحسین عبدالاثمّه از جمله این آثار است. این اثر ملی از نفیس‌ترین، گرانبهارترین و دقیق‌ترین اسطربلاب‌های جهان است و نقش دانشمندان ایرانی و مسلمان در دانش کیهان‌شناسی، گاه‌شماری و ارتقا و تکامل و گسترش اسطربلاب را نشان می‌دهد.

از دیگر آثار ملی گنجینه‌های مختلف موزه مرکزی آستان قدس رضوی، باید به آثار ثبت شده از گنجینه فرش نیز اشاره کرد که «صندوق پوش زری اطلسی» متعلق به دوره صفوی از آن جمله است. بقایای پرچم واقعه جهاد اسلام عشایر عرب خوزستان علیه انگلیس در جنگ جهانی اول، تابلو تعزیه‌خوانی وقایع روز عاشورا، دو جام دوستکامی قلم زنی و کتیبه‌دار و منقوش و کتیبه‌دار، سکه دراحم شاپوراول از نمونه سکه‌های ناباب ساسانی معروف به کلاه‌عقابی که به طور مناسبی ضرب می‌شده است نیز از دیگر آثار ثبت شده است.

■ قرآن‌ها

در موزه قرآن گنجینه رضوی نیز تعدادی از آثار ثبت ملی نگهداری می‌شود که از جمله آن باید به «قرآن کامل وقفی» به خط میرعبدالقادرحسینی شیرازی کتابت شده در قرن ۱۰ وقف شده توسط همایون اعظم ابراهیم قطب‌شاه، پادشاه کلکنده هند به تاریخ ۹۷۰ هجری قمری اشاره کرد. همچنین «قرآن کامل مترجم با پنج تفسیر» اثر ارزشمند تفسیر حسینی به زبان فارسی از ملاحسین واعظی‌کاشفی، عالم بزرگ شیعی دیگر آثار ثبت ملی موزه قرآن این گنجینه است.

همچنین «پنجره فولادی زرکوب» اثری یگانه از هنر فلزگری و زرگری دوره تیموری با کتیبه زرکوب شاهرخ تیموری یکی از آثار گنجینه تاریخ حرم است که ثبت ملی شده است. در کنار آن نیز باید به «قفل آویز رمزار فولادی یازده مگسی» به همراه کلید نمونه از صنعت فولادکاری دوره صفوی با تزئینات زرکوب و استفاده از اشعار فارسی اشاره کرد.